KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

9. aug. 1972

FAKTA

Dato:
9. aug. 1972

Sidetal:
Tranekær August 1 72 s. 5-23

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

Trunekær 4-8-72.

Oplevelse - dette at opleve kan kun være en helt personlig ting. Det enkelte individ oplever alene via sig selv og det som fremkalder oplevelsen.

Forsøges oplevelsen - udover selve oplevelses øjeblikket at fastholdes, materialiseres, videreformes til andre end den enkelte som har oplevet oplyses oplevelsen.

Et individ hvis en oplevelse denne vil han/hun gerne fastholde og videreformes — men i samme øjeblik opheves den egentlige oplevelse, dels ved tankens mellemkomst - bevidsthedens om oplevelsen, dels ved at individet bliver sig bevidst at

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

hun/han oplever.

Det geniale fejlslagne eksempel på dette fænomen er Alberto Giacometti som ønskede at materialisere (via skulptur-maleri-tegning) den oplevelse: at se. Dette var en umulighed det eneste Giacometti opnåede var i det pågældende materiale (ler-dieforveblevet) at afsøge (modelsit) et landskab over øjeblikke-vågelse fra punkt til punkt på den betragtede genstand at dermed mechanisk resultat der nødvendigvis måtte forgrove - prentile oplevelsens essens.
Giacometti's oplevelse når han så på virkeligheden omkring sig var forsøgt på at videregive - fastholde denne oplevelse var for upr-

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

-en lige processer.
I det ene tilfælde hvor
han blot ser på virkelig-
-heden bevager hans ypre sig
frit omkring (i verden)
"planlyst" i det andet
hvor han skulpturerer
maleriets, fresquinsens begrænsede
område hvorved han må
give af hold på ydets frihed.
Der er ingen løsning på
dette problem - en kan må
han nøjes med at se - og -
-leve og give afhold på
en videre fremstillelse - justholdelse
~~af~~ af hvad han ser - eller
han må tilfredsstille sin
synsoplevelse i og udfra det
materiale - der, dette øjeblik - han
handler i/med.
Selv i dette sidste tilfælde
er det mere end tvivlsomt
om han kan justholde -
videre bringe sin oplevelse

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

af sin oplevelse med og i materi-
-alet.
Når man derfor taler så
meget om kunsten som
baseret på oplevelse - dels
kunstnerens dels beskuerens
transport af kunstnerens op-
-levelse til beskueren er
det højst sandsynligt en
helt pålæst chiqression.
Det er for det første tvil-
-somt om kunstnerens ud-
-gangspunkt er det man
kalder "en oplevelse" og det
er i endnu højere grad
tvilsomt om det overhove-
-det er muligt for beskueren
at modtage en sådan op-
-levelse så den på de
væsentlige punkter bliver
identisk med kunstnerens.
Det er formodentlig sandere
at tænke sig at kunst-
-nerens udgangspunkt er

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

af mere demonstrerende art,
i dette ords allerygbøjelige betydelse, at han gennem
sin materialisering demon-
-strer - anskueliggør - et
tankesæt - og ellers ledes af
min lig hidtil for at gøre dette
tankesæt opfattelig afbæreligt
- og dette er noget gansk
anderledes end at tilbagegive en
oplevelse. Som der blev sagt
i begyndelsen en oplevelse
er, må vore, et rent subjek-
-tivt ubevidst fænomen - i
det øjeblik bevidsthedens pa-
-der til en higer oplevelsen
kvilker øjeblikkets skær ved
ønsket om videre bevarelse,
fastholdelse af oplevelses-
-øjeblikket - og dette gælder
enhver oplevelse og så den
der har sit udgangspunkt
i kunstnerens oplevelse i forhold
til materiale.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

Kunstværket som objekt, af den ene eller anden art kan derfor, i følge det ovenstående ikke genoem ~~sit om~~ sin ~~ene~~ større eller mindre materialitet transportere en oplevelse.
Man kan da stille spørgsmålet om perceptionen af et kunstnerisk objekt i sig selv, altså via objektet som selvstændige fænomen, kan være ud gangspunktet - årsagen til en oplevelse?
Man kan svare: i ligesåhøj grad som verdens øvrige objekter. Man har ikke noget objekt ikke en forbindelse til de andre objekter, ellers er der ikke her tale om en selvstændig objekt?
Rent fænomenologisk - nej - og heller ikke i væsentlig udstrækning perceptivt.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

Årsagen til kunstobjektets ok-
-sistens er ikke som i de
overvejende antal andre objekter
tvesæt, på en mere eller min-
dre funktionel henseende.
Kunstobjektet står primært
som repræsentant for sig
selv og alene med sig selv
som henseende-mål.
Da nu kunstobjektet (vokset)
ikke, som vi har set,
kun udspringer af en op-
levelse, eller kommunikerer
en sådan, hverken af ren
kunstnerisk eller anden art
må kunstobjektets funktion
være, ikke en kommuni-
kation eller meddelelse, men
et handlingsområde.
En kryds og tvers er i sig
selv ikke noget, tegnet i
det offentlige rum forsøger
at løse kryds og tvers'en
for den en, handlende, funk-

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

-tion.
Det er derfor en indskrænkning i denne forbindelse alene at tale om kunstobjekt da man meget vel kan være tale om et fænomen der har fået sig betydeligt på hvad der rent fænomenologisk kunde betegne et objekt - den kunstnerske handling - aktivitet - levelse kan meget vel finde sig ud gange punkt sit centrum i helt objektløse tilstande.
Vi begyndte med at karakterisere begrebet oplevelse som et fænomen af rent subjektiv beskaffenhed - noget helt personligt (og dette gælder også hvor oplevelsen finder sted kollektivt) noget ubevidst - spontant - og fuldstændig identifikation

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

mellem oplevelsen og det oplevede. Oplevelsen er således en handling - begivenhed i det enkelte individ og kan fødes af vidt forskellige årsager kunstneriske og ikke kunstneriske. Det er derfor en fejlfølgelse at ville gøre kunsten til et specielt oplevelses egnet område.
Det er frivilsomt om oplevelsen i det hele taget har en kunstnerisk funktion - det er mere sandsynligt at ~~det mere~~ kunsten er et handle og tænke område med en egn. art andre områder ikke besidder (men denne egenart har på intet planlet formalistisk relevans).
Oplevelses fænomenet er i overvejende grad, da det er subjektivt, følelses betonet, men

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

du følelsen er personlig be-
-tingede og derfor stort set
ikke kommunikerbare, kun
kunsten ikke baseres på
der følelses messige, men alene
på formuleringen af en idee
en tanke, et forslag, et
tilbud -. Disse ting kan
accepteres, forkastes, diskuteres
- en følelse derimod kan
alene have relevans til det
individ der har følelsen.

Kunsten er ikke livet, og
livet er ikke kunsten - men
kan man udelukke enhver
forbindelse mellem de to fæno-
-mener?
Kan man handle på en
måde som kunstner og på
en anden (måske direkte mod-
-sat) som menneske?
Enhver tænknings basis og

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

mål må dog være livet
- eksistensen og dens vilkår.
Mennesket kan i samfundet
udfylde en plads som arbejder,
håndværker, forretningsmand - uden
at dette behøver have direkte
indflydelse på hans autonome
liv, medens det har det
naturligvis indflydelse på hans
livsvelse, men det behøver
ikke at have afgørende be-
-tydning for hans tanke og
følelsesliv. (Ethvert arbejde
er idag et fællesmedlemmet
i forhold til individet - alene
en økonomisk nødvendighed).
Det samme gælder naturlig-
-vis ikke (idag) for kun-
-stneren (måske på tærskelen da
kunstneren var håndværker).
Den kunstnerske drift er
bestræbelsen på at nå den
maksimale livsudfoldelse
i tanke, handling og følelse-

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

trangen til at trænge ind i livet. En kunstnerisk virksomhed kan derfor dårlig isoleres på andre af eksistensens yttringer, hvis den da ikke ønsker alene at begrænse sig til et rent formalistisk område.
Kunsten kan f.eks. være et af de midler ~~hvor~~ hvorved det er muligt at trænge ind i livet, men den er kun et middel ikke livet selv. Jo dybere den indtrængen i eksistensen er desto mere tuber kunsten sin betydning - værdi - for måske til sidst at blive et helt overflødigt redskab. Det er derfor det er vanskeligt at tro på kunstens egen værdi - kunstværket som et objekt hvilende i eksistensen i og i kraft af sig selv

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

nærmer sig begrebet "Lidstræ-
-dræ" hvorimod kunsten
som en nødvendig del af
selve livs og eksistens proces-
-sen er en af livets betin-
-gelser - en handling der
hører livet, men ikke
er livet da dette er en
fænomen og kunsten en
(nødvendig) detalje i denne
fænomen.
For at søge sagen på spidsen:
en stor kunstner, men et
svagt menneske er en in-
-valid forbrydelse. En neurose.
Det modsatte et stærkt
menneske, en svag kunstner
er hverken en invaliditet
eller neurose, men en livs-
-kraft.
En kunstner skal naturligvis
handle som kunstner og ikke
forveksle kunsten med livet
eller omvendt, men han skal

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

vore sig bevidst at kunsten er i livet - en del af det og at den alene i kraft af at kunstnere er menneske umuligt kan undfly disse behovsfølelser - og at kunsten ikke kun ~~kun~~ eksisterer - i sig selv - uden for disse vilkår.
De kunstnere som vil gøre livet til kunst gør sig skyldige i en afslutnings idel de tror ved en æstetisken og den ordinære hverdag at kunne gøre disse forhold idealiske (Stefan George). De tror ved at skille sig i et formalistisk-æstetisk forhold til, og ved at forsøge at dirige hverdagen ind i en sådan dog mulig at kunne conceptere forskellen mellem kunst og liv.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

De opnår alene at skabe ~~en~~ en begrebsforvirring ved at blande adskillige kate-gorier. Når ~~Bruegs~~ ~~Bruegs~~ Bruegs påstår at det kan være en kunstnerisk handling at skrælle kartofler overser han at man kun opnår at compromitere-provokere en hverdagshandling med et rent praktisk formål ved at indføre påstanden om at den kan være noget andet end den er. At skrælle kartofler er en ren praktisk handling som er nødvendig hvis man vil have kogte kartofler at spise - hvorimod den kunst-nerische handling netop går udover det praktiske, det rent vane rutine messige, ud-over det blotte studie, streber mod områder som vi ikke

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

kender og hvor vor relativelle forskands messige erkendelse er ubetydelig.
Det er høi vanskelighedsgrad ved at definere begrebet kunst besvær. Kunstens eksistens (i en menneskelig sammenhæng) er betinget af at den bevæger sig inden for det sædvanlige erfarings og erkendelses om-råde (som også videnskaben) at dens område ikke er og ikke kan være hvar--dagens praktik, men trænger-inderd forsøger til skadighed at holde vejen til de rent åndelige resources åbne for mennesket. Herfil er kunsten et middel og kun et middel ikke et mål.

~~[illegible]~~

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

Supplerende bemærkninger til det foregående:

Jeg har en drøm, men som alle drømme står den ret ud flydende, uput bar og vigende – og det er en kunstnerisk handling der i eviden gnaldt var kunst, som altså ikke kunne de-finieres ved noget andet be-greb, men som i ikke desto-mindre virkede helt ordi-nær, ikke spor overnatural-hende og derfor let fejede sig ind i rækken af andre objekter og fænomener i verden. Denne handlings fremkalen-de kendetegn skulle være væsentlighed – den skulle føles som noget væsentligt men gådefuldt – en realitet. Den skulle ikke være til i kraft af en bestemt form-

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

-strukter (sil "kunstnerske" udseende) men i kraft af sin form.
Det normale på kan komme dette "ideal" fr. sprogl-ikke det skønlitterære, men f.eks. filosofernes - essayisternes (Wittgenstein er et fem-rygende eksempel på dette) videnskabens. Fordi indenfor de her nævnte områder er udgangspunktet denken og ikke en eller anden skøn-litterær sproglig formelisme-der drejer sig om at ~~fin~~ fin denken materialisegl ved hjælp af sproget uden at lade udgangspunktet - denken af sigte.
Det er selvfølgelig en kunst-gemning at hos Wittgenstein og stor lidenskaben ikke sproget men hele tiden som basis

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

og kunst og den abne og
ikke som sprogæstetik
eller arbiskri-
gælder der kunst er bil-
-led kunsten måske et alt-
-for utilstrækkeligt middel?

Trune Kor. 10-8-72

Selvom det har
været vanskeligt at få det
fulde udbytte ud af at
læse oversættelsen af georges
Bataille's "Den indre erfaring"
har det, som jo måtte
sat mange væsentlige tanker
i gang:
Et råt og fremmedt alvor,
det enormt dybe og nye
perspektiv - rækkevidden af
denne ubøjelige skuebue -